Nu andas trä. Nu vilar träådror och spänner sig ytor i harmoni. De nymakade fiolerna hänger i fönstret i Bengt Lindholms ateljé . . . de visslar svagt till träden utanför, som savar.

Kräv tryggt trä!

□ Det är så att jag samlat på mig några gamla violiner av Stradivarius. Dom är av rejält trä. Dom är väldigt gamla, ungefär från 1780-talet. Men dom hänger med, dom filurerna! Dom tål. Fioler är inte alls så spröda som det sägs. Alpgran i locket. Lönn i botten. Finfina grejer.

Och åren bara går.

Jag tänker inte så ofta på mina Stradivarius. Trä är ju trä. Men så hände det där rätt så tråkiga förra söndagen.

Örebro regionmusik var vaktparad och trudiluttade i hällande regn. Det forsade in i oboer och klarinetter, det rann i strömmar ur horn och flöjter. Jourhavande krigsmakt i form av en musikgalen major på Slottet märkte inget. Han bara stampade takten så det sa klafs klafs.

— Instrument förstörda för tiotusentals kronor, grät en av musikanterna ut i Aftonbladet.

Trä sprack. Klarinetter havererade. En oboe blir aldrig riktigt mer sig lik.

— Trä..! — som i fioler.

Sprack!!!

★

Violinmakare Bengt Lindholm har makat violiner sedan år 1931. Han lärde sig maka av fadern. Violinmakande är ett ädelt konsthantverk, i rakt nedstigande led till Antonio Stradivarius. Jag tyckte jag kommit rätt med min oroliga fråga:

— Förlåt, men hur förhindrar jag nu att trä spricker?

Bengt Lindholm säger att jag inte kan förhindra att trä spricker.

— Ingen kan! Det är de ädla träslagens magi. Antingen spricker det. Eller också spricker det inte — trä är ett levande material. Trä uppför sig som man behandlar trä...

Antingen håller fioler några hundra år på raken.

Eller också säger det pang i

Fagotten läcker!... Verner Porst, som jagat läckor i träblåsinstrument i hela sitt liv, känner sig fram mot sprickan.

Lägenheters centralvärme är farligare än regn på vaktparader. Regn kan man skydda sig mot. Torka av. Men inte värmen; den är torr och smygande sig in i minsta åder och skrymsle.

Trä andas. Trä 'vandrar' — drar ihop sig av värme, vidgar sig av fukt.

— Du kan inte försäkra dig mot naturens växlingar. Du kan inte binda trä. Då frigör sig trä, som ett våldsamt uppror. Ingen vet om det händer... och när det händer.

Det är ingen vidare trygghet med trä, faktiskt.

— Trä i tex en cello kränger och häver sig så pass att stränghöjden ändrar sig. Därför brukar cellister parera med ett "sommarstall" och ett "vinterstall" — alltså: den där bryggan som håller upp strängarna nere vid ljudhålen.

Bengt Lindholm brukar bokstavligen skära upp en cello som häver sig farligt våldsamt. Det är inget instrumentmakande. Det är en allvarlig operation...med risk att undvika i blåsinstrument — klarinetter, oboe, fagott: träblås.

Verner Porst är instrumentmakare på Karlavägen. Han har anor i hela sitt liv tillbaka till staden Mark Neukirschen där instrumentmakarbodarna stod tätt som ådrorna i ädelträet.

Oboe, klarinett...hårda träslag. Grenadill. Ebenholz.

Jag föreslår ivrigt att gå över till en liten stadig oboe. Den verkar hållfast och garantiriktig.

— Oboen kan spricka...det märker du den dagen då luften liksom rinner ut. Oboen är otät av en knappt synlig spricka. Tonen dör...då är skadan allvarlig, säger Verner Porst på ett hyggligt men hemskt sätt.

Då ser jag i stället några blixtrande tvärflöjter. Stadig metall, inget träblaj där inte. Silver. Platina...stadiga saker.

— När du tappar luften beror det på att klaffarna blivit otäta. Då måste allting justeras. Byta skinn. Väldiga sprickor gapar på upp mot en halv millimeter!

Klarinett. Rak och tryggsäker. Verkar tålig.

— Mekaniken! Eller klaffarna som kränglar. Eller päronet — opptill — som spricker. En gång sprack konsertmäster Thore Janssons klarinett så det kanonsmall i tänderna..!

Trä är ju så underbart levande!

Trä är inte ett dugg schablonsäkert med indexgaranterad livstid.

★

Det här med skvättandet på självaste vaktparaden samt allt jag nu fått veta om trä har gjort mig ängslig.

Som tur är har jag inga Stradivarius. Det bara sa jag. Då skulle ni på ett pedagogiskt vis fatta hur otrygg jag är. Själva virket i en mästarviolin kostar inget att tala om. Det är själva limmandet som kostar skjortan.